

HELYZETKÉP A KÁRPÁTALJAI MAGYAR OKTATÁSRÓL

Orosz Ildikó könyve (*A magyar nyelvű oktatás helyzete Kárpátalján*) megírásának hátterében az a felismerés állt, miszerint a külföldiek, ezen belül az anyaországiak, de még a helyiek sem ismerik igazán oktatásunk és kultúránk helyzetét.

A kiadvány értékét növeli, hogy a témakör szakirodalmának elemzésén túl dokumentumok, statisztikai adatok, esettanulmányok és fókuszolt interjúk teszik teljessé a képet.

Az első fejezet a kisebbségek és az oktatás viszonyát elemzi, különös tekintettel az utóbbi társadalmi meghatározottságára; bemutatja, miben és miért különböznek egymástól a kelet- és nyugat-európai kisebbségek, s hogyan nyilvánul meg az eltérés anyanyelvhasználatukban, oktatásukban.

A második fejezet az ukrán állam jogalkotási folyamatait vizsgálja az önállóvá válástól számított tíz évben. Itt a szerző megállapítja, hogy a függetlenség kezdeti korszakában a többségi nemzet garantálta a kisebbségek számára az anyanyelvhasználatot és a kulturális autonómiát, ám 1996-tól az oktatási és nyelvtörvények folytán egyre érzékelhetőbben nyilvánul meg a nemzetállam kialakításának szándéka, az oktatási rendszer elméletével ellentmondó gyakorlat.

A harmadik fejezet a magyar nemzetrészhelyzetével foglalkozik, képet nyújtva vidékünk geopolitikai és demográfiai viszonyairól, a magyarság identitástudatáról, vallási megoszlásáról stb. Itt olvashatjuk azt a megállapítást, miszerint a kárpátaljai magyarság a nemzeti kisebbségek tipológiai szempontrendszer szerint még erősnek mondható, számszerűsége és tömbszerű elhelyezkedése még kedvező a saját kulturális életre és reprodukcióra nézve, ám a migrációs tendenciák felgyorsulása végzetes lehet a megmaradás szempontjából. A fejezet végén a szórványmagyarság anyanyelvi oktatásának problémakörével szembesülünk.

A kiadvány utolsó fejezete a kárpátaljai magyar kisebbség továbbtanulási esélyeit vizsgálja. Megismerjük azokat a felsőoktatási intézményeket, amelyekben diákjaink a szülőföld elhagyása nélkül tanulhatnak, valamint a magyarországi továbbtanulási lehetőségeket is. Itt a szerző megjegyzi: a szülőföldi felsőoktatási intézmények száma nőtt ugyan, de az államnyelv ismerete nélkül szinte lehetetlen bejutni ezekre a főiskolákra, egyetemekre; kivétel a II. Rákóczi Ferenc Főiskola, ahol az oktatás nyelve magyar. (*Orosz Ildikó: A magyar nyelvű oktatás helyzete Kárpátalján az ukrán állam kialakulásának első évtizedében [1989–1999]. PoliPrint, Ungvár, 2005.*)

FERENC VIKTÓRIA